

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΠΑΤΡΩΝ
UNIVERSITY OF PATRAS

ΑΝΟΙΚΤΑ ακαδημαϊκά
μαθήματα ΠΠ

Φιλοσοφία της παιδείας

Ενότητα 4^η: Εκπαίδευση για την αυτονομία

Ρένια Γασπαράτου

Σχολή Ανθρωπιστικών & Κοινωνικών Επιστημών

Τμήμα Επιστημών της Εκπαίδευσης & της Αγωγής στην Προσχολική
Ηλικία

Ρ. Γασπαράτου

Φιλοσοφία της παιδείας

Σκοποί ενότητας

- να προβληματιστούμε σχετικά με το νόημα του όρου «αυτονομία»
- να συζητήσουμε τα υπέρ & τα κατά μιας τέτοιας στοχοθεσίας για την εκπαίδευση
- να συζητήσουμε την οπτική του Ρουσσώ (J.J. Rousseau), του Λοκ (J. Locke), του Καντ (I. Kant) και σύγχρονων φιλελεύθερων όπως ο Γουίντς (C. Winch) για τη διαμόρφωση αυτόνομων υποκειμένων ως έναν από τους στόχους της εκπαίδευσης

Ρ. Γασπαράτου

Φιλοσοφία της παιδείας

Περιεχόμενα ενότητας

- Στην παρούσα ενότητα συζητάμε αν η εκπαίδευση θα πρέπει να έχει ως στόχο την διαμόρφωση αυτόνομων υποκειμένων

Ρ. Γασπαράτου

Φιλοσοφία της παιδείας

Εκπαίδευση για την αυτονομία

- Ο J. Locke & ο άγραφος πίνακας
- Ο J.J. Rousseau & ο Αιμίλιος
- Ο I. Kant & η ηθική αυτονομία
- Ο C. Winch & η φιλελεύθερη παράδοση

Ρ. Γασπαράτου

Φιλοσοφία της παιδείας

- Σκοπός της εκπαίδευσης να φτιάξει αυτόνομα υποκείμενα
- υποκείμενα που να μπορούν να επιλέξουν μόνα τους αξίες και τρόπο ζωής...
- ... μέσα σε μια φιλελεύθερη κοινωνία

π.χ. Λοκ, Ρουσσώ, Καντ, Νηλ, Γιουντς, Λέβινσον κ.α.

Ένα μοντέρνο αίτημα: από τον Διαφωτισμό ως σήμερα

Ρ. Γασπαράτου

Φιλοσοφία της παιδείας

Η αυτονομία στο *‘Μερικές σκέψεις για την εκπαίδευση’* του Λοκ

- Το παιδί ως “άγραφος πίνακας” ή “ακατέργαστο κομμάτι κερι”
- Προσοχή στον χαρακτήρα του παιδιού
- Εξάσκηση για την ανάπτυξη της λογικής
- Εκπαίδευση στην κριτική σκέψη από νωρίς
- Εκπαίδευση στην αυτονομία

Ρ. Γασπαράτου

Φιλοσοφία της παιδείας

Η αυτονομία στο *‘Μερικές σκέψεις για την εκπαίδευση’* του Λοκ

- Σχολείο και κατ’ οίκον εκπαίδευση
- Ηθική ανατροφή, καλοί τρόποι και κοινωνικοποίηση
- Επαγγελματικός προσανατολισμός και τεχνικές δεξιότητες
- Η φυσική αγωγή και η υγεία του παιδιού
- Η αγάπη για μάθηση

P. Γασπαράτου

Φιλοσοφία της παιδείας

Η αυτονομία στο *‘Μερικές σκέψεις για την εκπαίδευση’* του Λοκ

- Πειθαρχία & τιμωρία: υπερηφάνεια & περιφρόνηση
- Μη αποδεκτή η χρήση εξωτερικών καταναγκασμών ή κινήτρων στην εκπαίδευση
- Η γνώση πηγάζει από τις αισθήσεις: ο παιδαγωγός δεν θα πρέπει να εκμεταλλεύεται αισθητηριακές εμπειρίες των παιδιών (πόνος ή ευχαρίστηση), για να μεταφέρει γνώσεις γιατί έτσι καταστρέφει τις πιο βασικές αρχές της μάθησης
- Η τιμωρία ή η ανταμοιβή καταδικάζονται ως μέσο εκμάθησης: τα παιδιά θα πρέπει να εκπαιδεύονται ώστε να αναπτύξουν την κριτική τους σκέψη, όχι να μάθουν να χειραγωγούνται

Ρ. Γασπαράτου

Φιλοσοφία της παιδείας

Εκπαίδευση για την αυτονομία

- Λοκ, *Μερικές σκέψεις για την εκπαίδευση*
- Ρουσσώ, *Αιμίλιος ή περί αγωγής*

η “απελευθέρωση του ανθρώπου” το αίτημα του διαφωτισμού

Ρ. Γασπαράτου

Φιλοσοφία της παιδείας

Η αυτονομία στον *‘Αιμίλιο’* του Ρουσσώ

- Κριτική σε θεωρίες που προσπάθησαν να εξηγήσουν την ανθρώπινη γνώση, συμπεριφορά ή ιστορία με απολύτως ορθολογιστικά κριτήρια
- Έμφαση στη δύναμη του συναισθήματος
- Πολέμιος κάθε μορφής εξάρτησης και αυθεντίας
- Υπέρμαχος της «εξελιξιμότητας» του ανθρώπου: ο άνθρωπος μπορεί να απομακρύνεται από τα ένστικτά του και να εξελίσσεται διαρκώς (προς το καλύτερο ή προς το χειρότερο)

Ρ. Γασπαράτου

Φιλοσοφία της παιδείας

Η αυτονομία στον *‘Αιμίλιο’* του Ρουσσώ

- Δοκίμιο - μυθιστόρημα
- περιγράφεται η σχέση του Ζαν- Ζακ (του παιδαγωγού) με τον Αιμίλιο (τον μαθητή)
- 5 βιβλία: 5 εξελικτικά στάδια από τη γέννηση του παιδιού ως την ενηλικίωση

Ρ. Γασπαράτου

Φιλοσοφία της παιδείας

Η αυτονομία στον *‘Αιμίλιο’* του Ρουσσώ

Βιβλίο Ι

- Η σημασία της αγωγής
- Κριτική στην επίσημη εκπαίδευση (και τον Λοκ)
- Πολίτης ή άνθρωπος;
- Ο παιδαγωγός ή ο γονιός ως “φιλόστοργη μητέρα”, στενά εμπλεκόμενος με την εκπαίδευση και το παιδί

Ρ. Γασπαράτου

Φιλοσοφία της παιδείας

Η αυτονομία στον *‘Αιμίλιο’* του Ρουσσώ

Βιβλίο Ι

- Ο Αιμίλιος βρέφος στα χέρια μιας “άξιας παραμάνας”
 - Η επιλογή της παραμάνας
 - Ο Αιμίλιος ορφανός
- Το «σκηνικό» της αγωγής:
 - αγρόκτημα
 - μακριά από πολιτισμό και πόλεις

P. Γασπαράτου

Φιλοσοφία της παιδείας

Η αυτονομία στον *‘Αιμίλιο’* του Ρουσσώ

Βιβλίο II

- Ο Αιμίλιος 2-12 ετών, ένα “ευτυχισμένο παιδί”
- Ο σεβασμός στην παιδικότητα, το χάσιμο χρόνου και η αρνητική αγωγή
- Προσαρμογή της αγωγής στις πραγματικές ανάγκες του παιδιού
- Μάθηση από την εμπειρία και τη διάδραση με το περιβάλλον
- Η τιμωρία ως φυσική συνέπεια των πράξεων του παιδιού
- “Άμεση” μάθηση από τις αισθήσεις, όχι μέσω συμβολισμών
- Ανάπτυξη των αισθήσεων και των παθών ως πρότερα και ανώτερα του λόγου

Ρ. Γασπαράτου

Φιλοσοφία της παιδείας

Η αυτονομία στον *‘Αιμίλιο’* του Ρουσσώ

Βιβλίο III

- Ο Αιμίλιος 12- 15 ετών
- Στα 12 το πρώτο βιβλίο: Ροβινσώνας Κρούσω
- Περίσσευμα δύναμης
- Τυπική εκπαίδευση (μαθηματικά, γραφή, ανάγνωση κλπ)
- Αναζήτηση επαγγέλματος
- Η αξία των χειρωνακτικών και ανεξάρτητων επαγγελμάτων

Ρ. Γασπαράτου

Φιλοσοφία της παιδείας

Η αυτονομία στον *‘Αιμίλιο’* του Ρουσσώ

Βιβλίο IV

- Ο Αιμίλιος 15 - 20 ετών, έφηβος κι έτοιμος για το τελευταίο κομμάτι της αγωγής
- Απόλυτη ελευθερία, η εκπαίδευση απλώς συμβαίνει
- Βασικό μέλημα του παιδαγωγού ο *ενθουσιασμός* για τη μάθηση
- Η συναισθηματική εκπαίδευση: από τη φιλαυτία στη φιλία
- Η έννοια της *συμπάθειας* και της “φυσικής” θρησκείας

Ρ. Γασπαράτου

Φιλοσοφία της παιδείας

Η αυτονομία στον *‘Αιμίλιο’* του Ρουσσώ

Βιβλίο V

- Ο Αιμίλιος 20 - 25 ετών, ενηλικίωση
- Ο έρωτας και η Σόφου
- Η εκπαίδευση των κοριτσιών
- Τα ταξίδια και ο γάμος
- Η σχέση Ζαν Ζακ - Αιμιλίου (- Σόφους)

P. Γασπαράτου

Φιλοσοφία της παιδείας

Η αυτονομία στον *'Αιμίλιο'* του Ρουσσώ

Βιβλίο V

- Η Σόφου
 - Ενώ η εκπαίδευση των αγοριών έχει σκοπό να φτιάξει αυτόνομους ανθρώπους, η εκπαίδευση των γυναικών έχει στόχο να φτιάξει καλές συζύγους
 - Οι γυναίκες πρέπει να είναι δίπλα στους συζύγους τους: ευχάριστες και συμπονετικές, να τους φροντίζουν και να τους υπακούν, να συμβουλεύουν διακριτικά και ταπεινά, να διοικούν τα του οίκου τους
 - Δικαιολογούνται οι ιδέες αυτές την εποχή της Γαλλικής επανάστασης;

P. Γασπαράτου

Φιλοσοφία της παιδείας

Η αυτονομία στον *‘Αιμίλιο’* του Ρουσσώ

- Διαφορετικές φάσεις ανάπτυξης: διαφορετικά κριτήρια ωρίμανσης για τη κάθε μία
- Η συναισθηματική εκπαίδευση και η “εξελιξιμότητα” του ανθρώπου
- Η “αρνητική αγωγή”: παιδί, περιβάλλον, διδαχές και “λογικές εξηγήσεις”
- Στόχος η “φυσική” αυτονομία: μετάβαση από ένα προ-ηθικό στάδιο “αδυναμίας και αθλιότητας” σε ένα στάδιο αυτονομίας, “από το παιδί στον έτοιμο άνθρωπο”
- Η επίσημη εκπαίδευση επικίνδυνη ή ατελής
- Η επιρροή του Ρουσσώ στους μεταγενέστερους: Καντ & γερμανικός ιδεαλισμός, Γκαίτε & ρομαντισμός....., Πιαζέ, Βιγκότσκι & Μοντεσσόρι, εξελικτική ψυχολογία, Ντιούι & Νηλ, πειραματικό σχολείο & Summerhill, ανοικτή εκπαίδευση κ.λπ

P. Γασπαράτου

Φιλοσοφία της παιδείας

Η αυτονομία στον *'Αιμίλιο'* του Ρουσσώ

- Ομοιότητες και διαφορές Ρουσσώ- Λοκ;

- + Εμπειρισμός

- + Αυτενεργός μάθηση: παρατήρηση, παράδειγμα, δοκιμή

- Φυσικές κλίσεις ή συνήθεια;

- Στόχος ο άνδρας- πρότυπο της εποχής ή ένας *'φυσικός'* άνθρωπος;

- [+ -] Το πολιτικό αίτημα της εκπαίδευσης

Εκπαίδευση για την αυτονομία

- Θέματα για συζήτηση:
- Το αίτημα για μια εκπαίδευση που καθοδηγείται αποκλειστικά από τις επιθυμίες και τα ενδιαφέροντα των μαθητών επανακινείται συχνά στην θεωρία και την πράξη της εκπαίδευσης. Ο Ρουσσώ, ο Ντιούι, ο Νηλ και τα κινήματα του πειραματικού σχολείου ή της ανοικτής εκπαίδευσης εγείρουν ένα τέτοιο αίτημα. Πώς δικαιολογείται το γεγονός ότι ανάλογες προσπάθειες αναδύονται συχνά; Έχουν επιτύχει οι απόπειρες αυτές; Αν ναι, γιατί δεν υπάρχουν περισσότερα τέτοια σχολεία; Αν όχι, που το αποδίδετε;
- Κατά πόσο επιτυγχάνει το νοητικό πείραμα του Αιμιλίου; Ποιά τα προβλήματα της θεωρίας του Ρουσσώ;
- Γιατί ο Ρουσσώ εκδιώχθηκε μετά την έκδοση του *Αιμιλίου*;

P. Γασπαράτου

Φιλοσοφία της παιδείας

Εκπαίδευση για την αυτονομία

- Θέματα για συζήτηση:
 - Το παιδί ή ο ενήλικος που θα προκύψει από αυτό είναι το κέντρο της φιλοσοφίας της αγωγής του Ρουσσώ / του Λοκ;
 - Ποιό είναι το κίνητρο για γνώση κατά τον Ρουσσώ/ κατά τον Λοκ;
 - Ποιό είναι το κίνητρο για γνώση κατά τον Ρουσσώ/ κατά τον Πλάτωνα;
 - Συμφωνείτε ότι ο σκοπός της εκπαίδευσης θα πρέπει να είναι η αυτονομία του υποκειμένου; έχει προβλήματα η οπτική αυτή για την εκπαίδευση;

Ρ. Γασπαράτου

Φιλοσοφία της παιδείας

Εκπαίδευση για την αυτονομία

- Λοκ, *Μερικές σκέψεις για την εκπαίδευση*
- Ρουσσώ, *Αιμίλιος ή περί αγωγής*
- Καντ, *Περί παιδαγωγικής*

- η “απελευθέρωση του ανθρώπου”
το αίτημα του διαφωτισμού

P. Γασπαράτου

Φιλοσοφία της παιδείας

Η αυτονομία στο *Περί παιδαγωγικής*' του Καντ

- Τα βασικά χαρακτηριστικά του κόσμου εξαρτώνται από τις νοητικές μας ικανότητες: Ο νους μας επιβάλλει τις κατηγορίες του στην εξωτερική πραγματικότητα και όχι το αντίστροφο
- Μέσω της εκπαίδευσης γεφυρώνεται το παραπάνω χάσμα μεταξύ φυσικού κόσμου- ηθικής πράξης: Η αγωγή οδηγεί το παιδί από το στάδιο των φυσικών παρορμήσεων στην αυτοσυνειδησία και την αυτονομία του ως λογικό/ηθικό ον
- Η εκπαίδευση απολύτως απαραίτητη για τον άνθρωπο: να τιθασεύσει αυτή την έντονη παρόρμηση για την ελευθερία και να αποδεχθεί τα προτάγματα της λογικής
- Η ιδέα της τελειότητας καθοδηγεί την εκπαίδευση

Ρ. Γασπαράτου

Φιλοσοφία της παιδείας

Η αυτονομία στο *Περί παιδαγωγικής*' του Καντ

Τα τρία βήματα της αγωγής:

- Ανατροφή
- Πειθαρχία
- Καλλιέργεια

Ρ. Γασπαράτου

Φιλοσοφία της παιδείας

Η αυτονομία στο *Περί παιδαγωγικής*' του Καντ

Μέθοδος

- το παιδί θα πρέπει να μάθει να πειθαρχεί
- δεν πρέπει να προσπαθούμε να το πείσουμε για τα πάντα
- δεν πρέπει να μάθει ότι η εκπαίδευση (ή ότι όλα) είναι ένα παιχνίδι
- να προσέξουμε τις κλίσεις του παιδιού
- να αφήσουμε χώρο για ελευθερία έκφρασης του παιδιού
- να το διδάξουμε χρησιμοποιώντας τη σωκρατική μέθοδο

P. Γασπαράτου

Φιλοσοφία της παιδείας

Η αυτονομία στο *Περί παιδαγωγικής*' του Καντ

Η ηθική διαπαιδαγώγηση ως μέσο προς την αυτονομία του παιδιού:

- να μάθει να σέβεται τον εαυτό του και τους άλλους
- να μάθει να παλεύει για όσα θέλει να επιτύχει και να αφήνει τους άλλους να παλεύουν για όσα θέλουν να επιτύχουν

Η αποτυχημένη αγωγή: ένας καλλιεργημένος αλλά κακός άνθρωπος

Ο καλός άνθρωπος ακολουθεί το ηθικό καθήκον (την κατηγορική προσταγή)

Ρ. Γασπαράτου

Φιλοσοφία της παιδείας

Η αυτονομία στο *Περί παιδαγωγικής*' του Καντ

Η εκπαίδευση μας παρέχει:

- πειθαρχημένη σκέψη
- δημιουργία ενός καλλιεργημένου βλέμματος για τον κόσμο
- προώθηση του πολιτισμού
- ηθική ακεραιότητα: αυτονομία και ηθική ολοκλήρωση

Ρ. Γασπαράτου

Φιλοσοφία της παιδείας

Η αυτονομία στο *Περί παιδαγωγικής*' του Καντ

- Κριτική στην εκπαίδευση της εποχής του:
- Οι γονείς και τα εκπαιδευτικά ιδρύματα κακώς υποτάσσονται στην κοινωνία της εποχής
- Τα παιδιά θα πρέπει να μεγαλώνουν έτσι ώστε να διαμορφώσουν μια καλύτερη κοινωνία
- Η αγωγή μέριμνα του κράτους: να είναι υποχρεωτική αλλά όχι σκλαβιά
- Τα παιδιά πρέπει να αναπτύξουν τις δεξιότητες και τις ικανότητες που θα χρειαστούν ως (πεφωτισμένοι) ενήλικες
- Η πολιτική διάσταση της αγωγής: κοσμοπολιτισμός και ειρήνη

Ρ. Γασπαράτου

Φιλοσοφία της παιδείας

Η αυτονομία στο *Περί παιδαγωγικής*' του Καντ

Αυτόνομος είναι:

- ο άνθρωπος που πειθαρχεί στο καθήκον του, έτσι όπως αυτό υπαγορεύεται από την λογική

ο ηθικός άνθρωπος

ο λογικός άνθρωπος

ο πειθαρχημένος άνθρωπος

Ρ. Γασπαράτου

Φιλοσοφία της παιδείας

Η αυτονομία στο *Περί παιδαγωγικής*' του Καντ

Θέματα για συζήτηση:

- Σχολιάστε την έννοια της αυτονομίας κατά Καντ: Πόσο αυτόνομο είναι ένα υποκείμενο το οποίο πρέπει πάντα να συμμορφώνεται με τα καθήκοντα του λόγου; Πώς θα μπορούσε ο Καντ να συμβιβάσει αυτές τις δύο ιδέες;
- Σε ποιες από τις ιδέες του Καντ φαίνεται η επίδραση του *Αιμιλίου* του Ρουσσώ;

Ρ. Γασπαράτου

Φιλοσοφία της παιδείας

Εκπαίδευση για την αυτονομία

- Ο J. Locke & ο άγραφος πίνακας
- Ο J.J. Rousseau & ο Αιμίλιος
- Ο I. Kant & η ηθική αυτονομία
- Ο C. Winch & η φιλελεύθερη παράδοση

- Εκπαίδευση για την αυτονομία σήμερα (Μιλλ, Νηλ, Ρωλς, Γουίντς, Λέβινσον κ.α.)

Ρ. Γασπαράτου

Φιλοσοφία της παιδείας

Εκπαίδευση για την αυτονομία: Τζ. Σ. Μιλλ (J. S. Mill)

φιλελευθερισμός

- το κράτος δεν δικαιούται να περιορίζει την ελευθερία των πολιτών του
- οι πολίτες ελεύθεροι να επιδιώξουν όποια αγαθά ή δραστηριότητες επιθυμούν
- υποχρέωση του κράτους να μην παραβιάζεται *η αρχή της βλάβης*

Ρ. Γασπαράτου

Φιλοσοφία της παιδείας

Εκπαίδευση για την αυτονομία: Τζ. Σ. Μιλλ (J. S. Mill)

η αρχή της βλάβης

να μην βλάπτω τον συνάνθρωπο μου, σωματικά ή ψυχικά

- ο μοναδικός περιορισμός της ελευθερίας μου
- ασθενής ερμηνεία: προστασία από εκούσια βλάβη
- ισχυρή ερμηνεία: προστασία από εκούσια και ακούσια βλάβη

Ρ. Γασπαράτου

Φιλοσοφία της παιδείας

Εκπαίδευση για την αυτονομία: Τζ. Ρώλς (J. Rawls)

- ελευθερία και ισότητα πάνε χέρι - χέρι
- δικαιοσύνη κάτω από *το πέπλο της άγνοιας*
- *αναστοχαστική ισορροπία*: αναζητούμε τη συνοχή και τη συνέπεια των ηθικών και πολιτικών μας πεποιθήσεων, ως άτομα και ως κοινότητα, μέσα από τον αναστοχασμό

Ρ. Γασπαράτου

Φιλοσοφία της παιδείας

Εκπαίδευση για την αυτονομία: Χ. Γουίνς (C. Winch)

Διάκριση:

- *ισχυρή αυτονομία*: επιδιώκω τους δικούς μου σκοπούς
- *αδύναμη αυτονομία*: επιδιώκω τους δικούς μου σκοπούς αρκεί αυτοί να είναι αποδεκτοί από την κοινωνία

Ρ. Γασπαράτου

Φιλοσοφία της παιδείας

Εκπαίδευση για την αυτονομία: Χ. Γουίνς (C. Winch)

Διάκριση ισχυρής και αδύναμης αυτονομίας

- η αρχή της βλάβης
- η αρχή της κοινωνικής διαπραγμάτευσης

- η εκπαίδευση *πρέπει* να επιδιώκει την αδύναμη αυτονομία
- η εκπαίδευση *δεν μπορεί* να επιδιώκει την ισχυρή αυτονομία

P. Γασπαράτου

Φιλοσοφία της παιδείας

Εκπαίδευση για την αυτονομία

Θέματα για συζήτηση:

- *είναι θεμιτός αυτός ο στόχος για την εκπαίδευση;*
- *υπάρχουν κίνδυνοι στην εκπαίδευση για αυτονομία;*
- *ποιός θα γίνει πιο αυτόνομος: ο μαθητής του Λοκ, του Ρουσσώ, του Καντ ή του Γιουίντς;*
- *πώς φαντάζεστε εσείς την εκπαίδευση για αυτονομία;*
- *η δική σας εκπαίδευση σας βοήθησε / σας βοηθάει να γίνετε αυτόνομα υποκείμενα;*

Ρ. Γασπαράτου

Φιλοσοφία της παιδείας

Εκπαίδευση για την αυτονομία

- “ο μόνος τρόπος να τα βγάλεις πέρα με έναν ανελεύθερο κόσμο είναι να γίνεις τόσο απόλυτα ελεύθερος, ώστε η ίδια σου η ύπαρξη να είναι μια επαναστατική πράξη” (Α. Καμύ)
- η ευθύνη της εκπαίδευσης & η προσωπική ευθύνη μας

Ρ. Γασπαράτου

Φιλοσοφία της παιδείας

Πηγές & βιβλιογραφικές προτάσεις

Ελληνόγλωσσες

Γασπαράτου, Ρ. (2014). *Φιλοσοφία της Παιδείας*. Σημειώσεις Πανεπιστημιακών Παραδόσεων. ΤΕΕΑΠΗ, Πανεπιστήμιο Πατρών.

Kant, I. (1971). Η ιδέα μιας γενικής ιστορίας με πρίσμα κοσμοπολίτικο. Στο I. Kant: *Δοκίμια*, μτρφ. Παπανούτσος. Δωδώνη.

Kant, I. (2004). *Περί παιδαγωγικής*. Κυριακίδης.

Marples, R. (ed.) (2003). *Οι σκοποί της εκπαίδευσης*. Μεταίχμιο.

Ρουσσώ, Ζ.Ζ. (2001). *Αιμίλιος ή Περί αγωγής*. Πλέθρον.

Winch, C. (2003) «Η αυτονομία ως εκπαιδευτικός στόχος». Στο Marples R. (ed), 2003.

Οι σκοποί της εκπαίδευσης. Μεταίχμιο.

Ρ. Γασπαράτου

Φιλοσοφία της παιδείας

Πηγές & βιβλιογραφικές προτάσεις

Ξενόγλωσσες

Locke, J. (1963). *Some Thoughts Concerning Education*.

Noddings, N. (1995). *The philosophy of Education*. Westview Press.

Winch, C. (2005). *Education, Autonomy and Critical Thinking*, Taylor & Francis

Ρ. Γασπαράτου

Φιλοσοφία της παιδείας

Τέλος Ενότητας

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στο πλαίσιο του εκπαιδευτικού έργου της διδάσκουσας.
- Το έργο «**Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Πανεπιστήμιο Πατρών**» έχει χρηματοδοτήσει μόνο την αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

Σημειώματα

Σημείωμα Αναφοράς

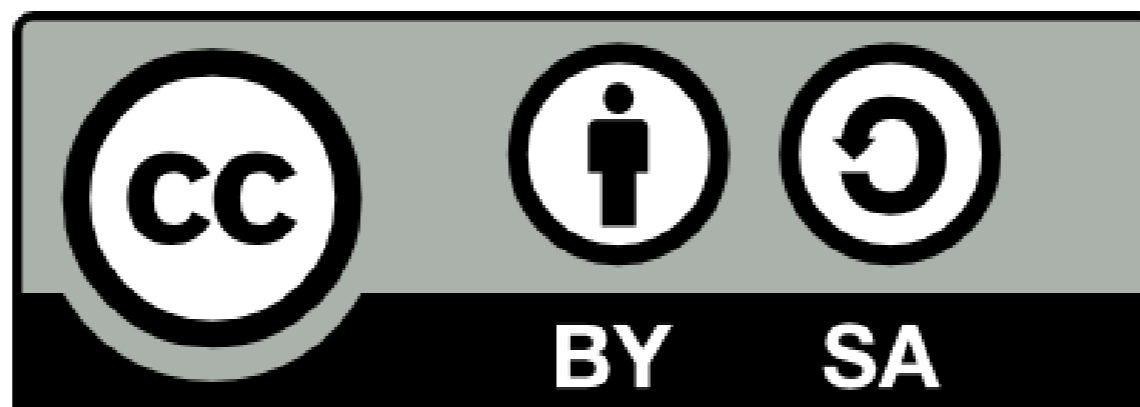
- Copyright Πανεπιστήμιο Πατρών, Σχολή Κοινωνικών και Ανθρωπιστικών Επιστημών, Τμήμα Επιστημών της Εκπαίδευσης και Αγωγής στην Προσχολική Ηλικία, Ρένια Γασπαράτου, «Φιλοσοφία της Παιδείας». Έκδοση: 1.0. Πάτρα 2014. Διαθέσιμο από τη δικτυακή διεύθυνση: <https://eclass.upatras.gr/courses/PN1471/>

Σημείωμα Αδειοδότησης

Το παρόν υλικό διατίθεται με τους όρους της άδειας χρήσης Creative Commons Αναφορά, Παρόμοια Διανομή 4.0 [1] ή μεταγενέστερη, Διεθνής Έκδοση.

Εξαιρούνται τα αυτοτελή έργα τρίτων π.χ. φωτογραφίες, διαγράμματα κ.λ.π., τα οποία εμπεριέχονται σε αυτό και τα οποία αναφέρονται μαζί με τους όρους χρήσης τους στο «Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων».

[1] <https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/>

Σύμφωνα με αυτήν την άδεια ο δικαιούχος σας δίνει το δικαίωμα να:

Μοιραστείτε — αντιγράψετε και αναδιανέμετε το υλικό

Προσαρμόστε — αναμείξτε, τροποποιήστε και δημιουργήστε πάνω στο υλικό για κάθε σκοπό

Υπό τους ακόλουθους όρους:

Αναφορά Δημιουργού — Θα πρέπει να καταχωρίσετε αναφορά στο δημιουργό , με σύνδεσμο της άδειας

Παρόμοια Διανομή — Αν αναμείξετε, τροποποιήσετε, ή δημιουργήσετε πάνω στο υλικό, πρέπει να διανείμετε τις δικές σας συνεισφορές υπό την ίδια άδεια όπως και το πρωτότυπο